

2025

Associació Educativa
Viu Lleure

DECLARACIÓ SOBRE L'ESSENCIALITAT DE L'EDUCACIÓ NO FORMAL

Full de ruta

Autories:

Jesús Cayuela
Isabel Pérez

En col·laboració:

Viu Lleure
Entitat Educativa

DECLARACIÓ SOBRE L'ESSENCIALITAT DE L'EDUCACIÓ NO FORMAL

Aquesta declaració sobre l'essencialitat de l'educació no formal pretén establir un marc teòric sobre algunes de les problemàtiques socials que necessiten ser ateses urgentment degut a la creixent crisi de desnaturalització i connexió de l'individu amb la comunitat i el seu entorn, la creixent crisi de salut mental i la necessitat imperiosa de conciliar el temps de lleure d'una manera saludable. Pretén esclarir la importància de l'educació no formal, esdevenir una eina, un futur projecte de llei i un canvi en els paradigmes de l'educació i la societat.

A partir d'aquest marc teòric contextualitzat com a document formal, es fan propostes marcades fonamentalment en el context de les etapes del cicle vital de les persones, que s'interrelacionen amb la necessitat de canvis en els paradigmes de l'educació, els temps de cures i la comunitat, des d'una perspectiva que pot abraçar l'administració.

I. Què és l'educació no formal?

Per arribar a conèixer que és i la importància de l'educació no formal en el conjunt de la societat, cal conèixer l'estructura del sistema educatiu.

El sistema educatiu¹ és una estructura consolidada que parteix de garantir una educació transversal, inclusiva, equitativa i de qualitat per promoure oportunitats d'aprenentatge durant tota la vida per a la societat. Per tant, i tenint en compte que l'educació és quelcom legítim que està a la declaració dels drets humans per la UNESCO², és essencial entendre la funcionalitat d'aquesta dins del sistema.

Es considera que l'aprenentatge sa i equilibrat de les persones forma part d'una sèrie d'ítems dins de la lluita per les desigualtats. Així doncs, l'estructura del sistema educatiu, amb una finalitat equilibrada; es divideix en sectors d'igual importància que assegurin les eines i recursos adequats per al creixement saludable físic i mental de les persones en diferents etapes del cicle vital. El sistema educatiu es pot estructurar en un arbre metafòric de tres grans branques; l'educació INFORMAL, l'educació FORMAL i l'educació NO FORMAL. Des d'una perspectiva integradora, cadascuna d'aquestes branques són complementàries

---

¹ Sistema Educatiu segons el Diccionario Panhispánico del español jurídico (DPEJ-RAE): Conjunto de las enseñanzas que se ofrecen: Educación Infantil, Educación Primaria, Educación Secundaria Obligatoria, Bachillerato, Formación Profesional, Enseñanzas de Idiomas, Enseñanzas Artísticas, Enseñanzas Deportivas, Educación de personas adultas y Enseñanza Universitaria. A veces el ordenamiento jurídico se refiere al sistema educativo español en el sentido estricto aquí indicado.

² Declaració universal de les Nacions Unides pels drets humans: Art.26. El dret a l'Educació:
<https://www.unesco.org/es/right-education>

entre elles i formen en trinomi multidisciplinari que promou el benestar de les persones. A continuació definim cada branca de forma abreujada.

- **L'educació informal** és aquella educació primerenca, no estructurada i de manera espontània que rebem les persones en les experiències vitals i la interacció amb l'entorn més proper (familiars, amics/es, companys/es de treball, líders i tutors/es). D'aquesta branca es poden extreure els coneixements necessaris per saber qui som de manera individual i defineix el nostre primer cercle afectiu i social (d'on provenim, quin són els nostres costums, etc.).
- Sobre **l'educació formal**, podem trobar infinitat d'estudis i concretament lleis com: *La llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre publicada al BOE per a la millora de la qualitat educativa*³, que ens expliquen quin és l'objectiu de l'educació formal dins del sistema educatiu. Per definició genèrica, és aquella educació estructurada i fonamentada en estudis i llibres, dins d'un currículum acadèmic, que pot ser major o menor durada segons l'individu, i que aporta els coneixements i conceptes per l'aprenentatge bàsic i específic de les persones per desenvolupar-se personalment i professionalment. Aquesta branca té caràcter obligatori fins als 16 anys. Es fonamenta mitjançant un horari lectiu preestablert.
- **L'educació no formal**, és la branca on l'educació pot ser estructurada o no, segons les necessitats dels usuaris i entorn. Aquesta esdevé adaptativa, amb un caire pedagògic, i facilita recursos i eines per a les persones. D'aquesta branca s'extreu el creixement i la consciència del jo dins de la societat.

L'educació no formal afavoreix de manera intrínseca a la transmissió de valors socials i a l'aprenentatge de l'individu en societat, fora del context més primari. També afavoreix a la gestió emocional i a la iniciativa individual i col·lectiva. Així com potencia l'esperit crític i filosòfic de les persones. Aquesta branca es fonamenta en la llibertat, i segons l'etapa vital de la

³ <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2013-12886>

---

persona s'apliquen diferents metodologies. En l'etapa infantojuvenil es duu a terme a través d'espais segurs on es juga, es fan dinàmiques i es parla. A l'adulthood o vellesa en espais comunitaris a través de tallers, projectes en comú, entre d'altres. Tot això es dona fora dels horaris estipulats com a lectius.

Com podem veure, són branques que es complementen entre elles per facilitar el creixement equilibrat i integral de les persones. Totes tres branques són transversals en el cicle de vida. La visualització i protecció de les branques del sistema educatiu es torna essencial per poder fer front als nous paradigmes relacionats amb l'efecte psicosocial que produeix l'exposició constant i la interacció humana a través de les pantalles. Canvis que impliquen nous hàbits de salut, nous criteris educatius i noves formes de veure i entendre el món.

II. Quin context té a l'engròs de l'educació?

Diversos articles⁴, estudis i projectes fonamenten la importància de l'educació no formal. N'hi ha que se centren en la metodologia psicoeducativa emprada, d'altres que se centren en l'individu per etapa de desenvolupament, d'altres que tenen a veure amb factors aliens i en els usos i dret del temps. Entitats d'arreu del món creen projectes educatius dins de l'educació no formal, per donar eines i recursos a les persones i facilitar el seu desenvolupament integral; aportant validesa i essencialitat a aquest sector. **El desenvolupament i l'aprenentatge de les persones és un bé social necessari i de caràcter global.**

Per una banda, l'educació formal, capta l'atenció del gruix de la societat, pel seu caràcter formador de futures persones professionals (elements essencial per l'engranatge del sistema laboral), com a única branca del sistema educatiu. Malgrat això, també se li exigeix que absorbeixi funcions educatives de caràcter no formal, que sovint no pot assumir ni assolir. A tall d'exemple es poden nomenar diversos aspectes com: gestió emocional, avivar l'esperit crític, potenciar les capacitats humanes i de valors dels infants i les persones joves, etc. Aquestes afirmacions no neguen que es duguin a terme alguns d'aquests aspectes educatius a les aules, sinó que es tracta de funcions educatives que requereixen d'espai i temps per tenir

---

⁴ Articles, estudis i projectes que avalen la importància de l'educació no formal:

- Muñoz Rodríguez, José Manuel; Olmos Migueláñez, Susana. ADOLESCENCIA, TIEMPO LIBRE Y EDUCACIÓN. UN ESTUDIO CON ALUMNOS DE LA ESO <https://www.redalyc.org/pdf/706/70617175006.pdf>
- ARUFE-GIRALDEZ, Victor et al. Influència del tipus de centre en la pràctica esportiva i les activitats de temps lliure dels escolars. Educar [en línia]. 2017, vol.21, n.1, pp.105 https://www.scielo.sa.cr/scielo.php?script=sci_abstract&pid=S1409-42582017000100105&lng=pt&nrm=iso&tlng=es
- Rocha Scarpetta, Joan-Andreu (2019). L'estudi del lleure educatiu: una perspectiva internacional i transcultural. Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa, 73, 13-40. <https://raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/361753>
- Ocio y usos del tiempo libre en adolescentes de 12 a 16 años en España <https://www.redalyc.org/pdf/298/29848830008.pdf>
- Teorías sobre el juego y su importancia como recurso educativo para el desarrollo integral infantil.
- José Alberto Gallardo López & Pedro Gallardo Vázquez. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6542602>

---

un caràcter substantiu, tant com adaptar-les a l'etapa de creixement, al grup i a la persona. A causa del gran volum d'ensenyament de matèries per a completar el currículum acadèmic, les ràtios a les aules i altres múltiples aspectes, és una tasca àrdua per l'educació formal a qui corresponen altres funcions.

D'altra banda, l'educació no formal o el lleure educatiu, que té les eines i recursos per oferir aquests aspectes educatius, no pren la importància necessària, quedant supèrflua i relegada, com també desconeguda per a molts entorns socials i fins i tot administratius. Aquest fet contrasta directament amb els resultats empírics que aporta el fet de ser educat també en espais d'educació no formal a través de projectes educatius.

És en el nostre temps de lleure on adquirim de manera natural i lliure, recursos per a la socialització saludable, mecanismes per a la gestió emocional, valors socials i aprenentatges pel desenvolupament personal dintre de la societat, així com l'apoderament de la iniciativa individual i col·lectiva.

III. Factors a tenir en compte.

La precarització del temps i la cultura del consum s'han apoderat del nostre lleure, homogeneïtzant imaginaris i procurant accions que aboquen a la persona a l'individualisme i la competitivitat. El lleure autogestionat ha anat deixant pas a una mercantilització liderada per grans empreses del sector tecnològic i videojocs, entre d'altres, on es projecta l'acte de consumir com a sinònim de lleure. També es concep que es visqui el temps a velocitats vertiginoses i apareguin més càrregues laborals, dificultats per les cures i la conciliació laboral i familiar. La funcionalitat productiva premia per sobre d'altres valors i alguns col·lectius queden exclosos al no ser de caràcter productiu.

a) L'efecte pantalla en el desenvolupament de la persona

Com hem esmentat abans al final del punt I, una de les majors preocupacions que tenim les persones que ens dediquem al sector de l'educació (tant com les famílies) és la manera en la qual les tecnologies interactuen en el nostre temps lliure, especialment en una etapa tant significativa com la joventut i l'adolescència. Aquesta etapa, que es caracteritza de diverses maneres, és un període de transició, d'ajust a les transformacions corporals, una etapa crucial en la qual es prenen decisions per a aconseguir una major autonomia psicològica i social. A mesura que els adolescents creixen i es desenvolupen, conviuen inevitablement amb els ràpids avanços tecnològics i amb els canvis constants en els mitjans de comunicació i en la manera de comunicar-se. A més a més, com hem assenyalat anteriorment, el consum de pantalles es dona en el temps de lleure.

Actualment, ja es poden percebre els efectes negatius d'aquestes, generalment en la salut mental i en la manera de consum dels dispositius i de les xarxes socials. Tot això s'intensifica amb la pressió d'adaptar-se a aquests mitjans juntament amb la constant cerca de validació consens i acceptació que comporta aquesta etapa del

---

creixement. Apareixen nous termes com FOMO (fear of missing out) o FOBO (fear of a better option), nous síndromes o patologies psicològiques relacionades directament a l'addicció al mòbil. S'identifica com «una aprehensió generalitzada al fet que uns altres puguin viure experiències gratificants de les quals un està absent» i per «un desig d'estar contínuament connectat amb el que uns altres estan fent».

A tall d'exemple podem pensar en xarxes socials com TikTok i Instagram. L'ús desmesurat d'aquestes plataformes ha impactat en la vida dels adolescents, generant canvis en el seu desenvolupament psicològic, fisiològic i neurològic. Es poden relacionar efectes negatius en la persona que afecten directament el rendiment acadèmic, al control cognitiu i a la desregulació emocional. Queda minvada la seva capacitat d'atenció i iniciativa i es produeix un efecte additiu produït per l'hormona dopamina. Existeixen articles i estudis⁵ que ja vinculen obertament l'ús indegut dels dispositius amb trastorns com l'ansietat, la depressió i el TDAH, que poden ser amplificats per l'addicció a internet i el ciberassetjament. Quan parlem de salut mental, parlem també d'efectes mirall i comparatives, estàndards irreals sobre el físic, la manera de viure i les relacions i la identitat pròpia.

El doctor en neurociència i director de recerca a l'Institut Nacional de la Salut i la Investigació Metgessa de França, Michel Desmurget en la conferència pel BBVA *Com afecten les pantalles als teus fills?*⁶, afirma que: “... ja hi ha molts estudis que demostren que els nens amb tanta exposició a les pantalles pateixen detrims de la llengua, en la concentració, en el desenvolupament i en la son”. En conclusió, podem extreure com afecta actualment i com afectarà a la persona, la contínua exposició a les pantalles en general; ja sigui a través de les xarxes socials o dels videojocs.

La creació d'espais educatius en educació no formal esdevé una eina fonamental per patlliar els efectes negatius de les pantalles en el temps de lleure de les persones.

b) Soledat en la vellesa.

Els éssers humans som éssers interdependents i la vida no es pot desenvolupar en solitari. La solitud no desitjada⁷ es defineix com el sentiment causat per la

---

⁵ Articles i estudis que avalen “l'efecte pantalla”:

- Trastornos del neurodesarrollo asociados al uso de pantallas digitales en niños y adolescentes atendidos en el Hospital María Auxiliadora
https://alicia.concytec.gob.pe/vufind/Record/USUR_50903c642ac2d4dd9bbfc520218a9ee0
- Las redes sociales amenazan la salud mental de los adolescentes <https://www.agenciasinc.es/Reportajes/Las-redes-sociales-amenazan-la-salud-mental-de-los-adolescentes>
- Pérez Sáez, C. (2023). Efectos de las redes sociales en la psicopatología infantojuvenil.
<https://repositori.uib.es/xmlui/handle/11201/162791>

⁶ *Com afecten les pantalles als teus fills?* - BBVA Aprendemos Juntos : BBVA Aprendemos Juntos

⁷ Articles:

- “Soledad no desitjada, salut i desigualtats socials al llarg del cicle vital”
https://scielo.isciii.es/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0213-91112021000500432
- Soledad no deseada, ¿de qué estamos hablando? <https://depression.som360.org/es/monografico/soledad-no-deseada/articulo/soledad-no-deseada-estamos-hablando>

---

discrepància entre les característiques reals de la nostra xarxa social i les desitjades. La seva magnitud, evolució i efectes en la salut han portat a considerar aquest fenomen un important problema de salut pública.

L'augment de l'esperança de vida, la millora de les condicions en les quals les persones arriben al rang d'edat de la vellesa, la manca de temps i canvis en els paradigmes socials entorn el temps de cura, indiquen una gradual i creixent sensibilitat davant situacions socials de vulnerabilitat que requereixen una resposta més humana. Actualment, les característiques del procés d'envelliment i de les condicions que es presenten en aquest període, poden portar les persones a experimentar una sèrie de vivències i canvis que les tornen més vulnerables a l'aparició de sentiments de tristesa, solitud o aïllament i de falta de confiança, entre d'altres. Es presenten les tradicionals crisis associades a l'envelliment: crisi d'identitat, d'autonomia i de pertinença. En el nostre context, és un tema de creixent preocupació, des d'un punt de vista social i de salut pública.

Promoure el desenvolupament de relacions socials, d'oci i temps lliure, intenta evitar i/o patlliar la situació d'aïllament social en la qual es pot veure immersa la gent gran. Els projectes pedagògics pensats per a aquesta etapa de vida, fomenten que les persones adquireixin un paper protagonista, reivindiquin el seu lloc com a peça viva i activa en la comunitat. El principal objectiu de l'educació no formal envers la gent gran és aconseguir una **evolució cap a una visió de la jubilació des d'una perspectiva possibilitadora, com una nova etapa vital en la qual és possible i desitjable iniciar nous projectes, cuidar la salut física i psíquica gaudint d'un període nou de desenvolupament personal.**

c) La diversitat, la inclusió i la figura del vetllador

La diversitat és la qualitat de posseir varietat, i generalment és un terme que s'usa per a referir-se a la diversitat humana dins d'una comunitat o societat. Incloure la diversitat com a factor diferencial vol dir que aquesta societat és inclusiva, incorporant a qualsevol individu en igualtat de condicions i oportunitats, sense importar el seu gènere, raça, classe socioeconòmica, diversitat funcional, edat, religió o orientació sexual.

Els espais d'educació no formal esdevenen un espai d'inclusió per a persones nouvingudes, una eina d'integració social en plenes igualtats per a tothom.

Tipus de diversitat:

- Diversitat de raça.
- Diversitat socioeconòmica o de classe.
- Diversitat d'identitats i gènere.
- Diversitats físiques, sensorials i funcionals.

El respecte a la diversitat vol dir entendre i comprendre que les persones participen de manera paritària i ètica en el món per la seva mera condició humana, alhora que

---

es reconeixen les singularitats i diferències de cada individu com a identitats. Això no vol dir que totes les persones siguin iguals: vol dir que totes tenen igual dret de participar en la societat, independentment de les seves diferències, i que són aquestes precisament les que enriqueixen i aporten a la mateixa comunitat. Reconèixer aquestes diferències és també important per a visibilitzar als col·lectius que precisament han estat discriminats històricament per elles, donant rellevància i suport a les seves lluites pel reconeixement real i pràctic dels seus drets socials i humans.

L'educació no formal i la diversitat humana i personal són dos conceptes estretament relacionats que busquen promoure la inclusió, el respecte i el desenvolupament integral de les persones en entorns informals i de temps lliure. Aquest fet es dona mitjançant la figura del vetllador. Un educador especialitzat a donar suport a les necessitats de manera inclusiva. En el context de l'educació en el lleure, la diversitat s'ha de tenir en compte per garantir que les activitats siguin accessibles per a tothom, respectant i celebrant les diferències ja siguin aquestes per part dels infants o usuaris o per part de les famílies i les seves situacions personals.

d) Conciliació laboral i familiar

La conciliació laboral i familiar és el procés de trobar un equilibri entre les responsabilitats de les persones professionals i les necessitats familiars, de manera que les persones puguin gestionar les seves tasques laborals sense deixar de banda la cura de la família i el benestar personal. Aquesta conciliació es pot aconseguir mitjançant horaris laborals flexibles, teletreball, permisos laborals, o serveis de suport a la família, entre altres mecanismes. La idea és que les persones puguin integrar la seva vida laboral amb les seves responsabilitats familiars, millorant la qualitat de vida i reduint l'estrès derivat de la sobrecàrrega de tasques.

Pel que fa a l'educació no formal en el temps de lleure, aquesta pot jugar un paper fonamental en la conciliació laboral i familiar, ja que pot proporcionar als infants espais segurs i educatius mentre les famílies gestionen les seves responsabilitats laborals.

Com assumeix l'educació no formal la conciliació laboral i familiar?

- Servei de cures i suport a les famílies: Les activitats de lleure educatiu, com casals d'estiu, colònies, activitats extraescolars o altres programes durant les vacances escolars, poden oferir als infants un espai on estar ben cuidats i educats mentre les famílies treballen. Això permet a aquestes poder conciliar els horaris laborals amb les necessitats de cura dels fills. També l'educació no formal resulta una alternativa a situacions especials (moments de necessitat) i ajuda a les famílies sense que el seu temps o vida laboral se'n vegi afectat.
- Foment de l'autonomia i la responsabilitat dels infants: A través d'activitats de lleure, els infants desenvolupen habilitats socials, emocionals i

---

intellectuals. Aquest tipus d'educació fora del context escolar contribueix a la seva maduresa i autonomia, cosa alleuja les responsabilitats de les famílies i, alhora, enriqueix el desenvolupament personal dels nens.

- **Temps de qualitat per a la família:** Algunes activitats de lleure estan dissenyades per ser realitzades en família, com tallers conjunts, sortides educatives o esdeveniments culturals. Aquest tipus d'activitats poden ser una forma perquè la família passi temps junts de manera enriquidora, millorant els vincles familiars i equilibrant les necessitats laborals i familiars.

L'educació en el temps de lleure pot ser una eina clau per aconseguir un millor equilibri entre la vida laboral i familiar, oferint a les famílies recursos perquè aquestes puguin gestionar millor les seves responsabilitats laborals mentre els infants gaudeixen d'un temps educatiu i de creixement personal.

Entendre la necessitat d'espais procurats per les persones, equival a construir un nou marc social centrat en l'empatia i la solidaritat on l'educació formal dins del temps de lleure genera benestar.

Finalment i per acabar els factors a tenir en compte, els quals s'exposen per destacar els que considerem més necessaris, es fa palesa en destacar que hi ha moltes més necessitats no tan visibles que també pot cobrir el sector de l'educació no formal. Aquests fets i contextualitzacions ens impulsen a procurar un moviment per adaptar el sistema educatiu a les necessitats actuals de la societat. Hem de garantir els espais d'educació no formal que garanteixin llaços comunitaris, empoderament personal i inclusió, acompanyats de referents educatius, formats i amb garanties de qualitat, perquè la ciutadania, sobretot infants, persones, gent gran i famílies, trobin espais d'adaptació a les realitats socials que coexisteixen en el seu temps lliure.

IV. Per què és important i com ho relacionem amb els usos i el dret al temps? Enquestes i context.

Com hem esmentat anteriorment, el lleure i el consum no tenen per què estar interrelacionats entre sí. Actualment estem en l'era de la immediatesa, ens trobem amb un consum de productes o estils de vida que canvien a velocitats vertiginoses, com també en un fast consum de la informació a l'abast de tothom. Això ha donat com a resultat en una impossibilitat social per trobar eines i criteris per entendre, valorar i seleccionar aquests inputs constants d'informació. Les fake news, postveritats i la desinformació es troben en l'habitual, per tant, es torna essencial avivar l'esperit crític de la ciutadania i tenir a l'abast eines de coneixement i triatge així com un temps de qualitat que permeti a la societat gestionar la falsa percepció del control del temps, de la llibertat i del consum de continguts, serveis o productes.

En aquests contextos, podem entendre que L'educació no formal esdevé un dret fonamental per a l'individu i per a la ciutadania, en totes les seves etapes vitals.

e) Usos i drets del temps

Construir modes de vida sota els quals es pugui viure de manera saludable implica posar en el centre de tots els debats a les persones. Plantejar-se quines dinàmiques s'apliquen per millorar, com cobrim les necessitats i què es pot des de les diferents entitats, administracions i governs; és necessari per trencar amb dinàmiques estructurals dins d'una societat en constant moviment i canviant. Adaptar-se no és una tasca fàcil, però és possible si es creen i s'apliquen polítiques socials on el benestar de la persona sigui el centre. En aquest sentit, podem dividir el temps de lliure disposició en dos vessants:

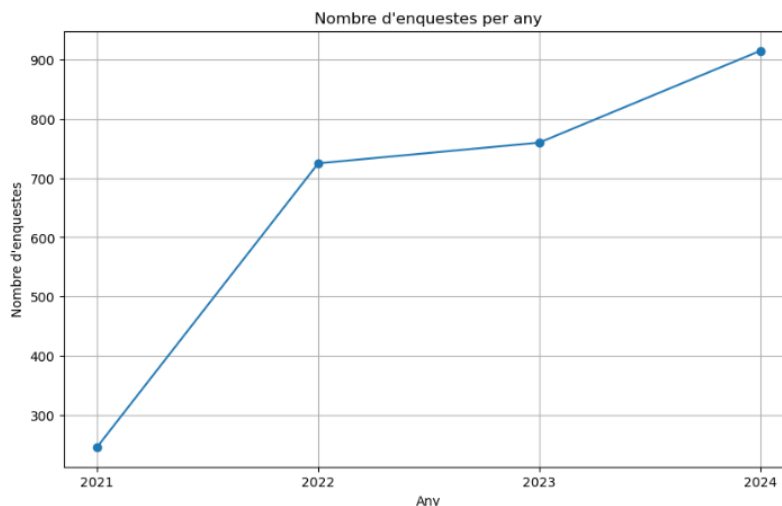
- El temps lliure discrecional. Aquest temps es caracteritza per ser totalment lliure d'obligacions.
- El temps lliure contaminat. Aquest terme es caracteritza per estar carregat de responsabilitats (principalment cures).

Les bretxes i desigualtats socials parteixen d'unir ambdós conceptes, normalment de manera involuntària. A l'educació no formal, tenim molt present quin és el nostre espai dins de les polítiques que garanteixen uns saludables usos del temps i promovem un temps lliure i de lleure on les persones siguin el centre de la seva realitat i se sentin escoltades, acompanyades i respectades.

f) Enquestes al territori

Per donar context a aquestes dades des de l'Entitat Educativa Viu Lleure s'han facilitat enquestes a famílies i usuaris que han col·laborat en els nostres projectes educatius i serveis durant els últims 4 anys. D'aquestes enquestes podem extreure que **el 100% de les respostes coincideix en el fet que els serveis els han ajudat a conciliar el seu temps de cures, laboral i familiar.**

8

⁸ El gràfic no mostra dades més concretes degut a la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals.

Cal destacar que portem els nostres projectes d'educació no formal en petits municipis del baix Gaià al Tarragonès, la mostra és pertanyent al territori, aproximadament en més de 2500 enquestes. També extraïem que les famílies amplien l'estada dels seus infants en els projectes tipus casal d'estiu per exemple, perquè veuen els beneficis *in situ* d'aquests espais d'educació no formal a escala educativa. Parlem sempre d'espais de socialització on es fomenta la comunitat, el creixement de l'individu dins d'aquesta i un desenvolupament saludable i foment de les capacitats de la persona.

g) Conclusions

Txus Morata, professora del Grau d'Educació Social i de màsters universitaris pa palesa en el seu article "Lleure educatiu: un dret reconegut, però no garantit"⁹, que el lleure s'ha de poder garantir en igualtat d'oportunitats. Però no només es tracta de què no totes les persones hi tinguin accés, sinó de què no hi ha prou consciència social i administrativa sobre la importància que té l'educació no formal.

També ens trobem que moltes persones i entitats entenen l'educació no formal com l'educació que es fa a les activitats extraescolars monotemàtiques i no contempen o no tenen coneixement d'altres projectes de caràcter educatiu com els esplais, casals de vacances, espais d'acollida, temps de migdia, espais joves o els altres espais de lleure educatiu. Espais que són polifacètics en els aprenentatges i que donen cabuda per a tothom, essent sovint projectes que obtenen resposta a les necessitats en la diversitat dels infants o adolescents. Però el sector de la gent gran també té cabuda i grans resultats de caràcter positiu. I tot això s'aconsegueix gràcies a la professionalitat de les persones que acompanyen i eduquen en aquests espais segurs.

V. Necessitat d'enteniment i propostes.

Malauradament, parlem d'un sector sovint menyspreat laboralment, que malgrat la necessitat imperiosa i la dedicació que comporta professionalment, es troba amb una manca de dignitat horària, retributiva, poca protecció legal i reconeixement. Així doncs, podem afirmar que **encara queda molta feina per fer**.

Per poder consolidar l'adaptació del sistema educatiu a la realitat social que vivim, des de l'Entitat Educativa Viu Lleure, impulsem aquesta declaració amb intenció de reunir prou suport, i en representació de totes aquelles persones o entitats que busquin canvis en els paradigmes del sistema educatiu. Aquesta declaració pretén,

---

⁹ Art. [Lleure educatiu: un dret reconegut, però no garantit](#).

---

a mode introductorí abastar les problemàtiques exposades i ser una eina acollidora. Mitjançant un full de ruta, pretén arribar als diferents interessats i derivar en la creació d'una ILP (Iniciativa Legislativa Popular) o proposta de Llei que es presentarà al Parlament de Catalunya, per tal de modificar diferents aspectes de les lleis que regulen el sistema educatiu. Calen diverses iniciatives des de les institucions per garantir que la societat tingui accés i coneixement sobre l'educació no formal, indiferentment del seu lloc de residència o origen, estatus social, gènere, orientació sexual, entre d'altres.

A continuació proposem algunes de les iniciatives que poden ajudar a entendre com és d'essencial l'educació no formal.

-Els organismes públics han d'**informar a la societat de manera activa de l'estructura del sistema educatiu complet**, propiciant una educació col·lectiva i implicant a tots els agents (Família- Escola- Lleure).

- Oficialitzar un **departament d'educació no formal**, que tingui presidència, amb presència i valor, incloent-hi les àrees d'infància, joventut, conciliació familiar i vellesa. Col·laborant activament entre els departaments d'ensenyament i drets socials. Que tingui competències en totes les franges horàries extraescolars (Abans, entre i després de l'escola, així com en cap de setmana i temps de vacances).

- A causa de tots els beneficis socials i de salut que comporta fer-ne ús a llarg termini; **Lleure educatiu com a dret universal i gratuït o subvencionat, garantit per a tota la societat.**

- Modificació de la **Llei 9/2017, de 8 de novembre, de contractes del sector públic, per la qual es transposen a l'ordenament jurídic espanyol les directives del Parlament Europeu i del Consell 2014/23/UE i 2014/24/UE, de 26 de febrer de 2014. Els projectes educatius no són productes o serveis que es puguin generalitzar.** Els ajuntaments han de tenir la possibilitat de contractar aquelles entitats que ofereixen un servei adient als seus municipis, podent prorrogar indefinidament contractes fora de licitació, sempre amb bases de transparència. Ha de canviar la manera de licitar els serveis d'educació no formal. Amb una oferta econòmica fixa que garanteixi qualitat al projecte, tenint en compte els convenis i despeses derivades. Un altre punt essencial dins d'aquest marc és que es puntuï únicament i per qualitat de proposta tècnica i la vinculació del licitador al territori/comarca. L'educació no formal ha de ser de proximitat i de qualitat.

- **Modificar els baròmetres de càlcul per atorgar subvencions a ens locals** com ajuntaments. Ja que en els municipis més petits amb pocs recursos es detecta la necessitat social de crear espais d'educació no formal, per a persones joves, infants, famílies i gent gran.

- S'ha de poder **protegir legalment a les persones professionals** enfront de denúncies o prejudicis que puguin tenir, de manera oficial i estatal.

- S'ha de garantir **estabilitat laboral**, oferint espais de lleure amb dignitat horària i que doni resposta a les necessitats geolocalitzades i socials.

- **Incloure el perfil de Vetllador/a dins de l'educació no formal**, en tots els horaris on faci falta l'acompanyament d'aquest perfil professional, ja que en els últims anys ha augmentat la demanda d'aquesta figura en tots els projectes educatius. Tant en l'educació no formal com en la formal.

- Potenciar la **formació continuada** de les persones professionals en l'àmbit de l'educació no formal.

- S'ha de desvincular del treball voluntari i **visualitzar com a branca professionalitzada**, amb projectes pedagògics i de caràcter clarament educatiu. No cal esmentar que molts de les persones professionals que es formen i dediquen a aquest sector, acaben canviant de professió per la manca de seguretat, drets i reconeixement laboral.

- S'han de procurar **més estudis, enquestes** que permetin extreure més dades de la necessitat que tenen les persones en el seu temps de lleure.

- Realitzar estudis sobre **l'impacte que exerceix l'exposició continuada en la salut auditiva** de les persones que es dediquen a acompanyar als infants en l'horari de menjador i l'exposició constant a sorolls estridents de les safates, estris o crits.

VI. Full de Ruta

Aquesta declaració vol ser el primer pas del full de ruta per a l'adaptació del sistema educatiu a les necessitats actuals de la societat. Perquè és una demanda social estesa en el temps. Ja es hora d'adaptar-nos a la realitat que comporta la tecnologia a la humanitat, amb els seus beneficis i els seus perjudicis. Els següents passos serà crear equips de treballs per completar la futura ILP o proposta de llei, crear-la i presentar-la a la Generalitat. Així doncs, el full de ruta seguirà els següents passos:

1. Presentar públicament la Declaració Sobre l'essencialitat de l'educació no formal.
2. Cerca de suports, tan individuals, d'entitats públiques com privades, d'administracions, institucions o altres tipus d'entitats interessades.
3. Cerca i creació d'integrants dels comitès d'expertes per a la creació de la ILP o la proposta de llei, amb agents educatius de totes les branques del sistema educatiu.
4. Presentació d'ILP o proposta de Llei al Parlament de La Generalitat de Catalunya.

Perquè aquesta declaració tingui més valor i ressò, necessitem el suport de totes aquelles persones físiques i jurídiques que hi estiguin a favor d'adaptar el sistema educatiu a les necessitats socials actuals.

Com donar suport a la Declaració sobre l'essencialitat de l'educació no formal?

- Per donar suport a aquesta declaració s'ha de signar la carta de suport a la Declaració per a l'essencialitat de l'educació no formal.

Com formar-ne part del comitè d'expertesa?

- Per participar i ser integrant del comitè d'expertesa per a la creació de la ILP o proposta de Llei per a l'adaptació del sistema educatiu a la realitat social, s'ha de signar la carta de suport a aquesta declaració i la carta de petició per formar part del comitè d'expertesa.

S'aniran fent reunions periòdiques segons la necessitat. Aquests espais seran espais de trobada moderats (física i/o virtual) on es pretén obrir diàleg en el marc teòric de la declaració, aportar punts claus i experteses per crear un document encara més representatiu que identifiqui a totes les persones i entitats que en formen part. Amb aquesta declaració i comitès d'expertesa i participació volem fer canvis, obrir nous paradigmes en el sector de l'educació no formal i combatre l'aïllament i les desigualtats socials.

“El pensament crític és el desig de buscar, la paciència per a dubtar, el gust per meditar, la lentitud per a afirmar, la disposició per a considerar, la cura per a disposar i posar en ordre; i odi per tota classe d'impostures.” (Francis Bacon, 1605).

Associació Educativa Viu Lleure

PER A MÉS INFORMACIÓ

- www.viulleure.cat
- declaracio@viulleure.cat
- + 34 722 85 10 02
- c/ Cadenera 16, bxos 1,
43893 Altafulla TARRAGONA